

Bilaga 1 – Projektbeskrivning

Bakgrund

Biblioteken har länge tjänat allmän tillgång till kunskap och bibliotekariers yrkesprofession stöttar medie- och informationskunnigheten hos samhällets alla medborgare. Med internets genomslag har digitala resurser för kunskap och informationssökning såväl som digitala informationssystem aktualiserat bibliotekens funktion som samhällsaktör.

Wikimedia Sverige, en svensk ideell förening som verkar för fri kunskap, vill med den här ansökan beskriva hur Wikimediaplattformarna samt föreningen finns tillgängliga som resurser i bibliotekens uppdrag och verksamhet runt digital fortbildning.

Wikipedia har sedan början av 2000-talet tagit plats som världens största uppslagsverk och sköts av en deltagargemenskap bestående av frivilliga individer som drivs och förenas av viljan att bidra till ett uppslagsverk av hög kvalitet och trovärdighet, fritt tillgängligt för alla som söker det. Wikipedia är världens femte mest besökta webbplats och den enda bland de största webbplatserna som är idéburen och oberoende av kommersiella aktörer.

Baserat på flertalet av de aktiviteter som redan sker i utbyte mellan Wikipedia och bibliotek finns en övertygelse om att Wikipedia kan vara en tillgänglig digital miljö för biblioteken. Wikipedia kan användas i arbetet med ökad och fördjupad medie- och informationskunnighet hos allmänhet, experter och den egna yrkeskåren mot bakgrund av ett förändrat medielandskap.

Wikipedia har också potential att kunna peka internetanvändare till bibliotekens resurser, de lokala, de specifika och de allmänna, och vägleda i hur dessa kan återfinnas. Wikipedias deltagargemenskap ställer allt högre krav på trovärdiga källor och tydliga källhänvisningar som ska underlätta för läsare att kunna verifiera Wikipedias innehåll, och det källkritiska arbetet hålls hela tiden levande i Wikipedias granskning och skapandeprocesser. Detta källmaterial som finns inom bibliotekens verksamheter kan genom Wikipedia komma upp till ytan.

Utbytet mellan Wikimediarörelsen och bibliotek knyter an till bibliotekens viktiga roll i att överbrygga ojämlik tillgång på kunskap och funktionen som samlingspunkt för kunskap och informationssökning. Ett sådant utbyte sker både direkt och indirekt genom olika initiativ.

Värdet av att arbeta med Wikipedia, och de överlappande och kompletterande kunskaper och möjligheter som ett sådant fördjupande samarbete skulle kunna leda till, har identifierats i bland annat den Nationella biblioteksstrategin.

Wikipedia är den mest kända och välanvända av plattformarna för fri kunskap som drivs av Wikimedia. Den här texten tar även upp: (1) Wikidata, en databas för strukturerad data (som är en integrerad del av Wikipedia men som även förser aktörer som Google med den information som syns som en del av sökningen); (2) Wikimedia Commons, en mediedatabas med omkring 50 miljoner bilder, video- och ljudklipp m.m. som fritt kan återanvändas och som bland annat illustrerar Wikipedia; och (3) Wikisource, där digitaliserade dokument och användarskapade transkriptioner av dessa lagras. Dessa olika plattformar refereras antingen till vid namn eller gemensamt som Wikimediaplattformarna. Därtill kommer vi att titta på Wikimini, som är uppslagsverket som skrivs av barn och ungdomar, för barn och ungdomar.

Wikipedia som gemenskapsdriven plattform

För att nå framgång är det viktigt att aktiviteter som involverar Wikipedia planeras i samklang och nära samarbete med den aktiva gemenskapen av frivilliga på Wikipedia. Detta är helt centralt för att säkerställa ett genomförande då det är gemenskapen som styr vad som skall läggas till där. Riktlinjerna har utarbetats under många år och det krävs att bibliotekarierna får kompetens om hur regelverket möjliggör för deras, och andras, arbete på Wikipedia. Det är också detta regelverk som ligger till grund för hur trovärdighet och kvalitet formas i Wikipedias öppna plattform, och kan verka svårgenomträngligt vid första anblicken.

1Lib1Ref

1Lib1Ref (One librarian one reference) är en årlig internationell kampanj riktad mot bibliotekariers medie- och informationskompetens. Den uppmanar varje bibliotekarie att bidra till Wikipedia med en källhänvisning där sådan saknas eller är felaktig. Insatsen bidrar till att stärka kvaliteten i Wikipedias innehåll och kopplar samtidigt samman bibliotekets samlingar till den kontext där allmänheten finns.

1Lib1Ref har varit väldigt framgångsrikt och visar på det stora värdet av att bibliotekarier engagerar sig på Wikipedia, både för att stärka innehållets kvalitet och som aktivitet bidra till kunskapshöjning. Wikimedia Sverige förbereder nu för tredje året i rad att stötta kampanjen i Sverige. Under åren har arbetssättet beprövats och resurser och tekniska verktyg har tagits fram. Vi har byggt upp ett nätverk i Sverige av erfarna bibliotekarier som själva har erfarenhet hur det är att hålla i mindre evenemang kring Wikipedia.

Kopplingar till andra projekt

Wikimedia Sverige driver projektet *FindingGLAMs* där strukturerad data om Sveriges bibliotek kommer att tillgängliggöras. Projektet initierades i augusti 2018 och drivs av Wikimedia Sverige med finansiering av Postkodstiftelsen.

Föreningen driver även projektet *Strategisk inkludering av biblioteksdata på Wikidata*. Projektet initierades i maj 2018 och drivs av Wikimedia Sverige med finansiering av Kungliga biblioteket. Information från *LibrisXL* kommer att inkluderas på Wikidata för att underlätta

källhantering på Wikipedia, automatiskt skapade bibliografier och möjlighet att enklare hitta igen var böcker och annat material går att låna eller läsa digitalt. Denna sammankoppling kommer att möjliggöra ett förenklat arbetsflöde för de bibliotekarier och den intresserade allmänheten som vill bidra till Wikipedia med bättre källunderlag (exempelvis inom ramen för *1Lib1Ref*) eller som vill kontrollera påståenden i källor på olika bibliotek.

Nyttan

Att säkerställa att både kunskapskapande och tillgängliggörande av kunskap kan ske på ett demokratiskt sätt är centralt för Wikimediarelsen. Likaså att bidra till kunskapsförmedling, bidra till fri åsiktsbildning samt främja livslångt lärande. Detta är i mångt och mycket densamma som för bibliotekssektorn. Att arbeta tillsammans förfaller sig därmed naturligt.

Wikimediarelsen bygger på många små bidrag från ett stort antal personer. Detta är en modell som har fungerat överraskande bra under åren. Det är dock en modell som bygger på att fler personer börjar engagera sig i plattformarna och bidrar med sitt kunnande och med sin tid. För att de skall kunna bidra på ett effektivt sätt krävs att de får insikter hur Wikipedia, Wikimedia Commons, Wikidata och de andra plattformarna Wikimediarelsen arbetar med fungerar. Detta kan till viss del ske med hjälp av helt digitala resurser, men trösklarna kan sänkas avsevärt för den intresserade nybörjaren om hen kan få visst stöd och hjälp på plats.

Folkbiblioteken finns över hela landet och har lokaler, teknisk utrustning (uppkopplade datorer), källmaterial och personal som är experter på informationssökning. Med det nya regeringsuppdraget att biblioteken ska bli nav för digital kompetens och fortbildning öppnas möjligheten för att biblioteken skall komma att fungera som centrala platser för att lära sig mer om och engagera sig i Wikipedia och de övriga Wikimediaplattformarna.

Vi är övertygade om att gemensamma insatser kommer att leda till en digital kunskapshöjning bland både bibliotekens personal och de många besökare som kommer att delta i evenemangen på biblioteken. Vi ser väldigt mycket fram emot att jobba med Sveriges bibliotek för att möjliggöra detta.

Effektmål

- Skapa förutsättningar för folkbiblioteken som kunskapsnav för fri kunskap.
- Ge möjlighet till Sveriges folkbibliotek att vässa personalens kompetens att analysera och bearbeta data och information genom en av världens största digitala plattformar. Detta kommer bl.a. att ge en ökad förståelse runt upphovsrätt och licensiering samt hur de kan bearbeta och vidareutveckla andras digitala material, två områden som bibliotekspersonalen själva bedömt vara svårt i en undersökning genomförd av *Digitalt först*.¹
- Öka kunskapen om hur Wikimediaplattformarna (https://meta.wikimedia.org/wiki/Our_projects) samt Wikimini

1

(<https://sv.wikimini.org>) kan användas av biblioteken i sina kunskapshöjande insatser gentemot allmänheten.

- Öka kvaliteten på bibliotekspersonalens referenssamtal.

Projekt mål

Under projektet skall följande mål uppnås:

- För att öka bibliotekariernas kompetens ta fram **en** digital resurs att inkludera i lärplattformen som skapas i *Digitalt först med användaren i fokus*. Detta ger Sveriges samtliga folkbibliotekarier en grundförståelse om bl.a. värdet med fri kunskap, om crowdsourcing genom Wikimedias plattformar samt om licenserna som möjliggör det hela.
- Under projektet engagera bibliotekarierna i **två** olika kampanjer genom vilka de får fördjupad kunskap om Wikimedias plattformar och aktivt bidrar till att förbättra informationen och källorna på Wikimedias plattformar.
- Genomföra fördjupade utbildningar med **125** personer från biblioteken för att de skall kunna leda evenemang och träna kollegor.
- Genomföra **10** evenemang kopplade till Wikimedias plattformar för allmänheten på biblioteken.
- Ta fram **en** uppsättning grundmaterial för att senare kunna skapa kommunikation- och PR-material för att skapa intresse för framtida evenemang.

Genomförande

Vi vill genomföra ett större strategiskt projekt för att möjliggöra en digital kompetensökning hos bibliotekarier. Projektstart är 2018-12-05 och projektet pågår till 2020-09-31. Förhoppningen är att detta är det första av flera efterföljande projekt där arbetet utvecklas och fler bibliotekarier nås. Projektet kommer att bestå av flera olika aktiviteter som under projektets gång kommer att fördjupa kapaciteten hos Sveriges bibliotek att bli nav för digital kompetens.

Projektet mjukstartar från december 2018 till augusti 2019 med ett antal referensgruppsmöten. Under den perioden kommer vi även att genomföra en pilotversion av 1Lib1Ref samt skissa på innehåll för det digitala materialet.

Själva produktionen av utbildningsmaterial, utbildningarna, kampanj och framtagande av kommunikationsmaterial sker augusti 2019–augusti 2020.

Tidsplan

När (Projekt månader 1-22)	Vad (Aktivitet)	Kommentar
1-22	Referensgruppsmöten	

2-3	1Lib1Ref-pilot + utvärdering	1Lib1Ref påbörjas 2019-01-15
4	Regionsbiblioteksmöte	Mars 2019
3-10	Specificera innehåll i digital lärresurs	
10	Wikimania äger rum i Stockholm	14-18 augusti
10-12	Ta fram digital lärresurs	
11	Kampanj för svenska bibliotek på Wikidata	Internationella skolbiblioteksdagen, 27 oktober
12-13	Genomföra pilotutbildning för bibliotekarier	
12-14	Kampanj inför och under #1Lib1Ref	
14-15	1Lib1Ref + utvärdering	1Lib1Ref påbörjas 2020-01-15
16	Kampanj för svenska bibliotek på Wikidata	Krama en bibliotekarie-dagen, 1 mars
12-21	Utbildningsturné för bibliotekarier	
12-21	Genomförande av evenemang på bibliotek	Främst som stöd, men vid behov kan deltagande på plats vara aktuellt i en del fall
21	Rapportskrivande och analys	
22	Projektavslut	

Referensgrupp

Projektet kommer att inledningsvis etablera en referensgrupp med företrädare för bibliotek som kan hjälpa till att guida arbetet under hela projektet. Detta hjälper oss att få in viktig kunskap och erfarenheter i projektarbetet och därigenom undvika att planera våra övriga aktiviteter på ett sätt som inte är lämpligt för biblioteken. Det hjälper oss även att hitta formen för utbildningens innehåll. Referensgruppen kan dessutom hjälpa till med att förankra och sprida information om projektet och det gemensamma arbetet.

Digital lärresurs

Inledningsvis kommer vi att utveckla digitala lärresurser som beskriver hur Wikimediaplattformarna fungerar, om fri kunskap, samt hur licenser och upphovsrätten fungerar. Det kommer även att täcka in en digital metodik så att bibliotekarierna har ett stöd för hur de själva kan ordna enklare typer av aktiviteter för att starta igång sitt arbete och interna processer. Detta kursmaterial kommer att vara fritt licensierat och tillgängliggöras till Sveriges samtliga folkbibliotekarier via lärplattformen som byggs upp inom *Digitalt först med användaren i fokus*.

1Lib1Ref-kampanj

För att öka intresset för att verkligen sätta sig in i materialet kommer vi att under projektets gång organisera kampanjen 1Lib1Ref i januari 2020 med en pilotversion under 2019. Detta som ett sätt att uppmärksamma både allmänhet men framför allt bibliotekariegemenskapen om vikten av källor på Wikipedia, och på så vis få fler att lägga till referenser och uppdatera artiklar där inaktuella uppgifter förekommer. Då vi arbetar på att inkludera data om böcker samt auktoritetsposter (genom ett annat projekt finansierat av Kungliga biblioteket) kommer det vid den här tidpunkten troligtvis att vara mycket snabbare och enklare att lägga till källhänvisningar på Wikipedia.

För att organisera lokala evenemang under 1Lib1Ref kommer vi att anpassa internationellt material samt ge en mer personlig guidning åt organisatörerna på ett urval av bibliotek och därefter utvärdera hur evenemangen gått. Förhoppningen är att den digitala lärresursen kommer att ha engagerat ett stort antal bibliotek till att delta. Baserat på erfarenheterna kommer vi därefter att vidareutveckla den digitala lärresursen med olika guider för hur svenska bibliotek kan organisera aktiviteter runt 1Lib1Ref.

Kampanj för Svenska bibliotek på Wikidata

Genom att strukturerad data om Sveriges bibliotek läggs till på Wikidata kan de få en mycket större synlighet online och bli enklare att finna igen. Wikimedia Sverige arbetar redan med att tillgängliggöra Kungliga bibliotekets *Biblioteksdatas* men denna behöver kompletteras. Genom detta projekt kommer bibliotekarier att ges kunskap för hur de kan bidra för att sedan kunna bidra med information om institutionerna genom crowdsourcing. Detta ger en ökad synlighet för institutionen online och erbjuder ytterligare vägar för allmänheten att hitta igen Sveriges bibliotek. Vi kommer att inom ramen för projektet engagera bibliotekarierna i en internationell kampanj för att öka kvaliteten på informationen om institutionerna. Detta blir en ingång till att arbeta på Wikidata med låga trösklar, med ett förfarande som är inspirerat av 1Lib1Ref. Kampanjen kommer antingen att ske den 1 mars (Krama en bibliotekarie-dagen) eller, mer troligtvis, 27 oktober (Internationella skolbiblioteksdagen).

Utbildningar och förberedelser för löpande evenemang

Vi vill hitta formerna för att biblioteken löpande under året och efter sin egen förmåga skall kunna organisera lokala evenemang för att engagera allmänheten i digitalt medskapande och öka den digitala kompetensen. Utbildningen genom *Digitalt först med användaren i fokus* lägger en stabil grund.

Som ett komplement till den digitala lärresursen vill vi ge bibliotekarier fördjupad kunskap såväl som guidning i hur skrivstugor² och andra evenemang anordnas. För att detta skall vara möjligt och kostnadseffektivt är det viktigt att inte återuppfinna hjulet utan att ta del av vad som tidigare skett och fortlöpande dela erfarenheter bland de bibliotek som organiserar evenemangen.

Bedömningen är att det mest kostnadseffektiva och bästa sättet att förankra det hela i sektorn är att fokusera på ett mindre antal personer och ge dem en djupare förståelse så att de kan bli ledare inom sektorn. Syftet med dessa fortbildningstillfällen blir därmed att "träna tränarna" för att bibliotekarierna sedan på egen hand skall kunna hålla kurser på sina bibliotek och lära ut Wikipediakunskap (både läsa, förstå, källkritik, men eventuellt också bidra med källor och material) till medborgare i samhället. Regionbiblioteken bedöms vara en viktig resurs för att organisera det hela och vi vill inom ramen för projektet hitta formerna för ett sådant samarbete.

Under projektets gång räknar vi med att anordna fem fortbildningar på olika platser i landet. Fortbildningen består av två utbildningstillfällen för ca. 25 bibliotekarier. Fortbildningen är en fortsättning och fördjupning efter att deltagarna genomgått utbildningen på *Digitalt först med användaren i fokus*. Deltagarna väljer/ansöker själva om att delta i fortbildningen för att säkerställa att de har intresse nog. Totalt blir det 10 utbildningstillfällen med sammantaget 125 deltagare.

PR- och kommunikationsmaterial

För att säkerställa ett omfattande deltagande både på 1Lib1Ref samt på de olika evenemangen på biblioteken behöver allmänheten göras medveten om att evenemangen sker och skapa intresse för dem att delta. För detta vill vi centralt ta fram PR- och kommunikationsmaterial som sedan kan anpassas lokalt.

Inom ramen för detta första projekt vill vi sammanställa historier och grundmaterial för att i ett kommande fortsättningsprojekt ta fram en hel uppsättning med material med hjälp av en PR- och kommunikationsbyrå.

² Ett evenemang där deltagarna träffas i en lokal och tillsammans förbättrar Wikipedia, ofta inom ett i förväg bestämt område.

Identifierade samarbetsnivåer

Regionbibliotek → Koordinerande roll, resursutveckling, förvalta kompetensutvecklingen och omvandla den till verksamhetsutveckling

Folkbibliotek → Ordna evenemang, ordna initiativ runt 1Lib1Ref

Folkbiblioteksmedarbetare → Testa och använda utbildningsmaterialet, delta i kampanjer, delta i evenemang